

Лекція № 10.

КІНОФЕСТИВАЛІ ЯК РУШІЙНА СИЛА ТА МІРИЛО УСПІХУ СУЧАСНОГО КІНО.

Кінофестивалі проводяться, як правило, щорічно, з метою оцінки нових або видатних фільмів. Спонсоровані національними або місцевими органами влади, промисловістю, сервісними організаціями, експериментальними кіногрупами або окремими промоутерами, фестивалі надають можливість кінематографістам, дистриб'юторам, критикам та іншим зацікавленим особам відвідати покази фільмів і зустрітися, щоб обговорити поточні художні розробки в кіно. Фільми можуть бути нещодавніми та, залежно від фокусу окремого фестивалю, можуть включати міжнародні випуски, а також фільми, вироблені вітчизняною кіноіндустрією організаторів. Іноді зосереджено увагу на конкретному режисері чи жанрі (наприклад, фільм нуар). На фестивалях дистриб'ютори можуть придбати фільми, які, на їхню думку, можна успішно продавати у своїх країнах.

До Першої світової війни першість у кінематографічній сфері мали французи, які заснували великі фірми Пате і Гомон. Ці організації випускали хронікальні журнали, що оглядали міжнародні події. Французи прагнули утримати монополію на кінозйомки, однак із ними всюди конкурували місцеві підприємці. Таким чином, першими творцями кінотворів було усвідомлено факт того, що кіно може бути мистецтвом і цим цікавити глядачів і, відповідно, приносити значний дохід.

У кінематографічній сфері стали з'являтися професіонали і оформлятися пізніше національні кінематографії. Представники національних кінематографій цікавилися здобутками закордонних колег, проте робили це безсистемно. Так виникла необхідність у створенні якогось «культурного поля» для обміну досягненнями кінематографій

(кінокартинами) з метою економії коштів та часу на підготовку та реалізацію професійних зустрічей, тобто технічні (перші знімальні, проявочні та демонстраційні апарати), економічні (прибутки) та організаційні («Поле» - місце культурних зустрічей) передумови проведення кінофестивалів було створено.

Перший фестиваль відбувся у Венеції в 1932 році. Він залишався унікальним до закінчення Другої світової війни, коли був заснований фестиваль у Каннах, Франція. З 1947 року люди, які цікавляться фільмами, збираються в цьому маленькому курортному містечку, щоб відвідати офіційні та неофіційні покази фільмів. Ще один фестиваль, Единбурзький міжнародний кінофестиваль у Великій Британії, був заснований у 1947 році, і це найдовший безперервний кінофестиваль у світі. Інші важливі фестивалі були започатковані в Берліні, Москві, Карлових Варах (Чехословаччина), Лондоні, Торонто, Сан-Франциско, Чикаго, Гонконгу.

Першим північноамериканським кінофестивалем став Columbus International Film & Video Festival, також відомий як The Chris Awards, який відбувся в 1953 році. За даними Фонду кіномистецтва в Сан-Франциско, «Chris Awards — одна з найпрестижніших документальних, освітніх, ділових та інформаційних конкурсів в США; це найстаріший у своєму роді в Північній Америці».

На деяких фестивалях показують фільми однієї країни, а з кінця 1960-х років проводяться спеціальні фестивалі для студентів-кінематографістів. Інші є вузькоспеціалізованими, наприклад ті, що містять лише підводну фотографію, або ті, що стосуються конкретних тем, таких як альпінізм. Нові фестивалі в Теллурайді (Колорадо, США) і Парк-Сіті (Юта, США) відіграли ключову роль в успіху незалежного кіно з 1970-х років. Короткометражним темам і документалістиці приділяється особлива увага на зустрічах в Единбурзі (Шотландія), Мангеймі (Німеччина).

Кінофестивалі виконують кілька функцій. Вони забезпечують міжнародний ринок, де продюсери та дистриб'ютори можуть обмінюватися ідеями, переглядати фільми та підписувати контракти. Фестивалі також надають шанувальникам можливість побачити популярних зірок та інших знаменитостей. Ще однією функцією кінофестивалів було забезпечення культурних зустрічей для тих, хто цікавиться мистецтвом і впливом кіно.

Після Другої світової війни кінофестивалі зробили значний внесок у розвиток кіноіндустрії в багатьох країнах. Популярність італійських фільмів на Каннському та Венеціанському кінофестивалях відіграла важливу роль у відродженні італійської індустрії. У 1951 році «Рашомон» Куросави Акіри отримав «Золотого лева» у Венеції, зосередивши увагу на японських фільмах і японській кіноіндустрії, які раніше були невідомі на Заході.

Більшість кінофестивалів вимагають від режисерів сплати вступного внеску, щоб їхні роботи розглядалися для показу. Це особливо поширене явище серед великих кінофестивалів, таких як Каннський кінофестиваль, Міжнародний кінофестиваль у Торонто та кінофестиваль Sundance. Однак не всі кінофестивалі вимагають вхідного внеску. Роттердамський кінофестиваль, наприклад, не стягує вступний внесок за подання робіт. Є також багато невеликих кінофестивалів, які не стягують вхідні внески, однак прийом фільмів зазвичай більш обмежений, і такі кінофестивалі не обов'язково приваблюють відомих імен у своїй аудиторії, як це роблять Sundance та Telluride.

Інтерес до фестивалів зберігався, і вони продовжували збільшуватися в кількості та масштабі. Сьогодні існують тисячі кінофестивалів по всьому світу, починаючи від гучних фестивалів, таких як Sundance Film Festival (Парк-Сіті, штат Юта) і Каннського кінофестивалю (Франція), до фестивалів жахів, таких як Фестиваль фільмів про страхи (Філадельфія, Пенсильванія).

Таблиця 1.

Класифікація спеціалізованих кінофестивалів

<i>За видами</i>	<i>За жанрами</i>	<i>По регіонах</i>	<i>За іншими ознаками</i>
художні, документальні, науково-популярні, рекламні, навчальні, анімаційні фільми	експериментальне кіно, фантастика, комедії, дитячі, юнацькі, спортивні фільми)	фестивалі країн Азії, Африки, Латинської Америци, арабського світу, Середземномор'я, Близького Сходу	фестивалі молодих кінематографістів, жінок – режисерів, фестивалі стрічок минулих років, стрічок-учасників інших фестивалів

Міжнародні кінофестивалі, що є оглядами досягнень кіномистецтва різних країн, можуть поділятися на конкурсні та позаконкурсні, спеціалізовані та загальні (табл. 1). На конкурсних кінофестивалях найкращим фільмам та їх творцям (режисерам, акторам, сценаристам, операторам, композиторам) журі присуджує премії, призи, дипломи. Як правило, кожен фільм, відібраний для показу на кінофестивалі отримує диплом учасника. Окрім офіційних призів, фільми-учасники можуть бути удостоєні премій різних міжнародних чи національних громадських організацій, наприклад, ФІПРЕССІ (Міжнародна організація кінопреси), УНІАТЕК (Міжнародний союз технічних кінематографічних асоціацій). В рамках одного фестивалю можуть бути організовані кілька спеціалізованих конкурсів, зазвичай проводяться ретроспективні та позаконкурсні покази. Міжнародні кінофестивалі (табл. 2) сприяють виявленню та пропаганді значних творчих робіт, створених кінематографістами за певний період, як правило, за попередній рік (зрідка за два-три роки).

Перший міжнародний кінофестиваль відбувся у рамках Бієнале – огляду творів різних видів мистецтва. Одним із перших став і міжнародний кінофестиваль у Москві, організований у 1935 р. У Парижі міжнародний

кінофестиваль було проведено у 1937 р, у рамках Всесвітньої виставки. Традиція проводити кінофестивалі в рамках великих міжнародних виставок та ярмарків збереглася й у післявоєнні роки. Кінофестивалі організовувалися в рамках Всесвітніх виставок (Брюссель, 1958; Монреаль, 1967), музичних та театральних фестивалів (Едінбург, Авіньйон), фестивалів молоді та студентів (Москва, 1957; Гавана, 1978), регіональних фестивалів культури (Ал9). Іноді кінофестивалі проводяться як разова акція (наприклад, фестиваль антифашистського кіно у Волгограді у 1975). Але з 1960-х років. провідну роль у кінематографічних оглядах стали грати періодично проведені, частіше щорічні фестивалі.

Оскільки кількість кінофестивалів постійно зростала, знадобилося введення правил проведення великих кінематографічних свят. Міжнародні фестивалі проводяться за правилами, встановленими Міжнародною федерацією асоціацій кінопродюсерів (F. Federation International des Associations de Producteurs de Films, FIAPF, ФІАПФ). Для того, щоб отримати акредитацію, кінофестиваль має відповідати кільком критеріям: бути міжнародним; проводитись щорічно; скористатися підтримкою місцевої кіноіндустрії; у конкурсі не повинно бути фільмів, які раніше брали участь у інших фестивалях. Крім того, в одній країні може бути лише один подібний фестиваль.

Регламент ФІАПФ визначає тривалість кінофестивалів, кількість фільмів офіційного (конкурсного та позаконкурсного) показу, загальні умови відбору, транспортування, зберігання та демонстрації картин. Терміни та списки кінофестивалів щорічно переглядає фестивальна комісія ФІАПФ. Згідно з регламентом у конкурсах неспеціалізованих фестивалів не повинні допускатись фільми, що брали участь в інших фестивалях. Однак для організаторів фестивалів рішення ФІАПФ мають рекомендаційний характер.

До найвищої, найпрестижнішої групи фестивалів, так званої групи А,

відносяться кінофестивалі в Каннах, Венеції, Берліні, Москві, Карлових Варах, Сан-Себастьяні. Їхнє проведення стає найважливішою подією кінематографічного року. Зазвичай саме на цих фестивалях проходять прем'єри фільмів найбільших майстрів сучасного кіно, набувають популярності молоді актори та режисери.

На сьогоднішній день у світі проводиться кілька тисяч кінофестивалів.

Кожен окремий кінофестиваль має власну специфіку. Разом з тим, кінематографічне співтовариство виділяє серед них найбільші (табл. 2).

В останній період ХХ ст. у різних містах світу вже існувала практика проведення міжнародних комерційних фестивалів – Каннах, Чикаго, Венеції та інших. Некомерційні кінофестивалі у Москві, Карлових Варах, Лейпцигу було неможливо охопити собою всі вільні регіони. Таким чином, виникла потреба в організації кіноогляду, який розширює традиційну географію культурних зустрічей представників міжнародного кінематографічного співтовариства.

Основні умови проведення кінофестивалів категорії «А» (ММКФ):
Відбір фільмів для конкурсного показу не обмежений спеціальними вимогами;

- 1) Конкурсні фільми повинні вперше брати участь у міжнародному конкурсному показі;
- 2) На фестиваль мають поширюватись державні гарантії;
- 3) Фестиваль має перераховувати грошовий внесок на користь Міжнародної федерації асоціацій кінопродюсерів (ФІАПФ);
- 4) У державі має проводитись лише один фестиваль категорії «А»;
- 5) Наявність міжнародної програми.

Найбільш престижними кінофестивалями є огляди з конкурсною програмою, що мають акредитацію Міжнародної федерації асоціацій кінопродюсерів (фр. Federation International des Associations de Producteurs

de Films, FIAPF). Для того, щоб отримати акредитацію, кінофестиваль має відповідати кільком критеріям: бути міжнародним; проводитись щорічно; скористатися підтримкою місцевої кіноіндустрії; у конкурсі не повинно бути фільмів, які раніше брали участь у інших фестивалях. Крім того, в одній країні може бути лише один подібний фестиваль.

На сьогоднішній день акредитацію FIAPF мають п'ятнадцять міжнародних конкурсних кінофестивалів:

- Московський міжнародний кінофестиваль
- Берлінський кінофестиваль
- Каннський кінофестиваль
- Шанхайський кінофестиваль
- Кінофестиваль у Карлових Варах
- Кінофестиваль у Локарно
- Монреальський кінофестиваль
- Венеціанський кінофестиваль
- Сан-Себастьянський кінофестиваль
- Варшавський кінофестиваль
- Кінофестиваль у Токіо
- Кінофестиваль у Мар-дель-Плата
- Каїрський кінофестиваль
- Індійський міжнародний кінофестиваль
- Кінофестиваль PÖFF у Таллінні

Також акредитовано п'ять кінофестивалів документального і короткометражного кіно:

- Міжнародний кінофестиваль «Послання до Людини» в Санкт-Петербурзі
- Кінофестиваль у Тампере
- Кінофестиваль в Оберхаузені
- Кінофестиваль у Кракові

- Кінофестиваль у Більбао

Крім того, акредитацію мають чотири неконкурсні фестивалі ігрових фільмів та двадцять вісім конкурсних фестивалів спеціалізованих ігрових фільмів. Загалом акредитацію FIAPF має п'ятдесят один фестиваль.